

Täysistunto

Tiistai 9.6.2026 klo 14.01

11. Hallituksen esitys eduskunnalle työperäistä hyväksikäyttöä koskevan lainsäädännön muuttamiseksi

Hallituksen esitys HE 21/2026 vp

Lakialoite LA 4/2023 vp

Valiokunnan mietintö LaVM 13/2026 vp

Toinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 11. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotukset, joiden sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. — Sieltä ensimmäisen puheenvuoron käyttää edustaja Strandman.

Keskustelu

17.41 **Jaana Strandman ps:** Arvoisa rouva puhemies! Työperäinen hyväksikäyttö loukkaa vakavasti työntekijöiden oikeuksia ja vääristää rehellistä työelämää. Siksi hallituksen esitys on tarpeellinen ja perusteltu. Esityksessä rikoslain kiskonnan tapaista työsyryntää koskeva sääntely korvataan selkeämmällä kiskontaa työelämässä koskevalla rikoksella. Samalla säädetään uutena rikoksena törkeä kiskonta työelämässä, josta voidaan tuomita jopa neljän vuoden vankeusrangaistus. Rangaistuksia kiristetään ja viranomaisille annetaan nykyistä tehokkaampia keinoja puuttua vakaviin väärinkäytöksiin. Suomessa pitää voida tehdä työtä turvallisesti ja lainmukaisissa oloissa. Työntekijöiden hyväksikäyttö, alipalkkaus, uhkailu ja ihmisten riippuvaisen aseman hyödyntäminen eivät kuulu suomalaiseen työelämään. Lakivaliokunta toteaa, että nykyinen sääntely on ollut osittain hajanaista. Tämän vuoksi rikosten tunnistaminen ja tutkinta ovat olleet vaikeita. Selkeämpi lainsäädäntö helpottaa viranomaisten työtä ja parantaa myös uhrien oikeusturvaa.

Arvoisa rouva puhemies! Esityksessä on tärkeää myös se, että työelämässä tapahtuva kiskonta voi jatkossa johtaa liiketoimintakieltoon. Yrityksille pitää tulla todellisia seurauksia vakavista väärinkäytöksistä. Rehellisesti toimivien yritysten kilpailuasemaa pitää suojella. Törkeän kiskonnan lisääminen telekuuntelun mahdollistavien rikosten joukkoon antaa poliisille lisää keinoja puuttua järjestelmälliseen hyväksikäyttöön. Vakava ja suunnitelmallinen rikollisuus vaatii tehokkaita tutkintakeinoja. Työperäinen hyväksikäyttö liittyy monesti ulkomaalaisen työvoiman väärinkäyttöön, jossa työntekijä on heikossa asemassa kielitaidon, oleskeluluvan tai taloudellisen tilanteen vuoksi. Juuri siksi lainsäädännön pitää suojata heikommassa asemassa olevia nykyistä paremmin. Suomessa työnteon kuuluu perustua reiluihin sääntöihin, laillisiin työehtoihin ja siihen, että työntekijöitä kohdellaan ihmisarvoisesti. — Kiitos.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 62/2026 vp

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Hänninen.

17.43 **Juha Hänninen kok:** Arvoisa puhemies! Hyvät kollegat ja yleisö siellä lehtereillä ja nettien ääressä! Suomen on oltava maa, jossa jokaisen ihmisen arvo on jakamaton. Jokainen on arvokas myös silloin, kun hän tulee tänne työn vuoksi, puhuu muuta kieltä tai ei tunne järjestelmäämme. Ihmisarvo ei neuvottele, eikä se saa muuttua työmarkkinoilla kaupankäynnin kohteeksi. Nyt vastaamme ilmiöön, joka on ollut liian pitkään näkymättömissä.

Tämä esitys on annettu työperäisen hyväksikäytön kitkemiseksi. Se ei ole vain hallinnollista epäselvyyttä tai yksittäisiä väärinkäytöksiä, vaan ilmiö, jossa ihmisiä on johdettu harhaan, painostettu, alipalkattu ja pidetty sellaisessa riippuvuussuhteessa, ettei heillä ole ollut käytössä mahdollisuutta puolustaa itseään. Tällaista ei voi hyväksyä missään tai milloinkaan. Kaikenlainen hyväksikäyttö loukkaa syvästi turvallisuutta. Kyse ei ole vain uhrin henkilökohtaisesta turvallisuudesta, vaan koko yhteiskunnan turvallisuudentunteesta. Jos joku voidaan pakottaa tekemään pitkää päivää liian pienellä palkalla ja ilman laissa säädettyjä oikeuksiaan, silloin järjestelmän rehellisyys ja luottamus murtuvat. Rehelliset yritykset jäävät alakynteen ja työmarkkinoille syntyy harmaa alue, mitä emme voi sallia.

Arvoisa puhemies! Hyväksikäyttö on saatava rikosoikeudellisesti tuomittavaksi. Siihen tarvitaan selkeämpiä tunnusmerkitöitä ja kovempia seuraamuksia, jotta uhrin ei enää tarvitse todistaa tulleen syrjityksi etnisyyden tai kansallisuuden perusteella. Hyväksikäyttö on väärin riippumatta siitä, keneen se kohdistuu tai missä sitä esiintyy: rakennuksilla, keittiöissä, siivouksessa ja hoivassa on saatava työskennellä ihmisarvoa kunnioittaen.

Se on väärin nimenomaan siksi, että ihmistä käytetään hyväksi. Kenelläkään ei tule olla oikeutta kajota toisen ihmisen perusoikeuksiin Suomessa eikä missään muuallakaan. Siksi tämä esitys vahvistaa poliisin ja syyttäjän keinoja tutkia vakavia hyväksikäyttötapauksia. Se antaa viranomaisille ne työkalut, jotka tällaisen rikollisuuden kitkeminen vaatii. Samalla se suojaa niitä työntekijöitä, joiden panos on yhteiskunnalle välttämätön.

Esitys on huolellisesti käsitelty lakivaliokunnassa, ja nyt se on valmis etenemään. — Kiitos, arvoisa puhemies.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Viitala.

17.47 **Juha Viitala sd:** Arvoisa rouva puhemies! Työperäinen hyväksikäyttö on Suomessa vakava ja liian yleinen ongelma. Viime aikojen uutisointi on osoittanut, että kyse ei ole yksittäistapauksista vaan ilmiöstä, joka koskettaa monia työntekijöitä eri toimialoilla. Siksi on tärkeää, että lainsäädäntö antaa viranomaisille riittävät keinot puuttua hyväksikäyttöön tehokkaasti ja ennalta ehkäisevästi.

Hallituksen esitys sisältää useita tarpeellisia ja kannatettavia uudistuksia: törkeän rikollisuuden työelämässä lisääminen rikoslakiin sekä rangaistusten kiristäminen vakavimmissa tapauksissa ovat tervetulleita muutoksia. Samalla on kuitenkin todettava, etteivät nämä muutokset yksistään riitä ratkaisemaan työperäisen hyväksikäytön ongelmaa. Tarvitsemme edelleen vahvempia ja laajempia keinoja, jotta hyväksikäyttöön voidaan puuttua nykyistä tehokkaammin. Tämän vuoksi esitämme vastalauseessamme lausumaa, jossa edellytetään hallitusta käynnistämään valmistelu alipalkkauksen kriminalisoimiseksi sekä arvioimaan valmistelun yhteydessä muun muassa Norjan mallin mukaista sääntelyä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 62/2026 vp

Alipalkkauksen kriminalisointi olisi selkeä, oikeudenmukainen ja vaikuttava keino torjua työperäistä hyväksikäyttöä. Myös useat ammattiliitot ovat kannattaneet tätä ajatusta. Nyt käsiteltävänä oleva kiskontaa työelämässä koskeva säännös mahdollistaa puuttumisen vain osaan alipalkkaustapauksista. Erillinen alipalkkauksen kriminalisointi laajentaisi merkittävästi viranomaisten mahdollisuuksia puuttua väärinkäytöksiin. Käytännössä se tarkoittaisi sitä, että palkan tai sen osan maksamatta jättäminen olisi jo sellaisenaan rangaistavaa.

Arvoisa puhemies! Hallitusta on syytä kiittää siitä, että nämä tärkeät esitykset on tuotu eduskunnan käsiteltäväksi. Ne ovat askel oikeaan suuntaan. Työperäisen hyväksikäytön laajuus kuitenkin osoittaa, että työtä on vielä paljon tehtävänä. Tarvitsemme jatkossakin määrätietoisia toimia, jotta hyväksikäytölle ei ole sijaa suomalaisessa työelämässä. Tämän vuoksi, arvoisa puhemies, esitän vastalauseen 1 mukaisen lausumaehdotuksen, joka kuuluu seuraavasti: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy lainvalmisteluun alipalkkauksen kriminalisoimiseksi arvioiden tätä varten ainakin Norjassa käytetyn alipalkkauksen mallin.” — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Suhonen.

17.51 Timo Suhonen sd: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Työperäinen hyväksikäyttö on vakava ongelma, johon on puututtava nykyistä tehokkaammin. Työperäisen hyväksikäytön osalta olemme saaneet järkyttäviä esimerkkejä niin teollisuudessa kuin marja-alallaakin. Hallituksen esitys on lähtökohtaisesti oikeansuuntainen ja sen tavoitteita voidaan pitää kannatettavina, mutta rehellisesti sanottuna tämä ei vielä riitä. Hallitus puhuu paljon työelämän pelisäännöistä ja työmarkkinoiden toimivuudesta. Jos tavoitteena todella on kitkeä työperäistä hyväksikäyttöä, pitäisi puuttua sen kaikkein yleisimpään ja konkreettisimpaan muotoon, alipalkkaukseen. Mikä viesti lähtee työntekijälle, joka tekee työnsä mutta saa väärin ja jopa rikollisesti toimivalta työnantajalta liian pientä palkkaa? Entä mikä viesti lähtee epärehelliselle työnantajalle, joka rakentaa kilpailuetunsa maksamalla palkkaa työntekijälle vähemmän kuin työehtosopimus tai laki edellyttää?

Tällä esityksellä puututaan osaan ongelmista, mutta tahallinen alipalkkaus jää edelleen liian usein ilman riittäviä seuraamuksia. Juuri tässä kohtaa hallituksen rohkeus loppuu. Jos aidosti hallitus haluaisi vähentää työperäistä hyväksikäyttöä, ensimmäinen ja luontevin askel olisi alipalkkauksen kriminalisointi. SDP:n kansanedustaja Kim Berg on jo aiemmin esittänyt tätä lakialoitteellaan. Mallia ei tarvitsisi hakea kaukaa. Esimerkiksi Norjassa on katsottu, että alipalkkauksessa on kyse työntekijän kustannuksella hankitusta perusteettomasta taloudellisesta hyödystä. Se on väärin työntekijää kohtaan, väärin rehellisiä yrityksiä kohtaan, joita onneksi on kyllä paljon, ja väärin koko yhteiskuntaa kohtaan. Siksi on vaikea ymmärtää hallituksen linjaa. Työelämään on kyllä löydetty keinot heikentää työntekijöiden asemaa, mutta silloin kun pitäisi vahvistaa työntekijöiden suojaa hyväksikäyttöä vastaan, toimet jäävät puolitiehen — hallituksen tahto ja rohkeus pettää.

Arvoisa rouva puhemies! Tämä esitys vie asioita oikeaan suuntaan mutta liian varovaisesti. Jos hallitus todella haluaa kitkeä työperäistä hyväksikäyttöä, sen on oltava valmis myös kriminalisoimaan tahallinen alipalkkaus — muuten puheet ja tehot eivät kohtaa. Siksi SDP pitää alipalkkauksen kriminalisointia edelleen välttämättömänä jatkotoimena ja odottaa hallitukselta huomattavasti vahvempia toimia työntekijöiden oikeuksien turvaamiseksi.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 62/2026 vp

Arvoisa rouva puhemies! Edellä kuvaamistani syistä johtuen kannatan edustaja Viitalan tekemää vastalauseen mukaista lausumaehdotusta. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lyly.

17.53 Lauri Lyly sd: Arvoisa rouva puhemies! Työperäistä hyväksikäyttöä esiintyy etenkin siivous-, ravintola-, palvelu-, maatalous-, rakennus-, marjanpoiminta- ja puutarhalaioilla, joilla sen muodoista yleisin on alipalkkaus. Alipalkkausta esiintyy näillä aloilla muodossa tai toisessa. Tästä syystä tämä alipalkkauksen kriminalisointi, mitä edustajat Viitala ja Suhonen tässä toivat hyvin esiin, olisi ollut erittäin tarpeellinen lisäys tähän lakiesitykseen, ja sitä olisi pitänyt viedä siihen suuntaan.

Tämä kiskonnan vahvistaminen on tuonut tähän lakiesitykseen hyviä elementtejä ja sillä tavalla parantaa tilannetta, mutta se jättää kuitenkin vielä sellaisen tilan, jossa kiskonnan tilanteessa pitää sitten muiden edellytysten täytyttyä, että päästään sitä viemään eteenpäin, ja alipalkkauksen kriminalisoinnissa niitä ei tarvita. Kiskonta työelämässä -säännös mahdollistaa puuttumisen osaan alipalkkaustapauksista, mutta suurin osa alipalkkauksista jää edelleen tämän ja siten rikosoikeudellisen vastuun ulkopuolelle. Kiskonta työelämässä -säännöksen soveltaminen edellyttää erityisten olosuhteiden, kuten uhrin taloudellisen ahdingon, riippuvuussuhteen tai ymmärtämättömyyden, täyttymistä, joten niitä ei tarvitse vaatia alipalkkauksen kriminalisoinnissa. Eli tämä tilanne on sellainen, että siinä pitää olla ne olosuhteet. Vaikka tuo syrjintäoletta poistettiin, niin nyt siinä pitää olla vielä nämä muut olosuhteet, että päästään tätä kiskontaa viemään eteenpäin ja sen uhrin tilannetta korjaamaan.

Siinä mielessä tämä laki jää vajaaksi, ja olisi ollut tarpeellista puuttua siihen osaan, jotta päästäisiin pidemmälle. Valtaosa yrityksistä hoitaa erittäin hyvin asioita, ja siinä mielessä tämä lakiesitys, jos siihen olisi lisätty tämä alipalkkauksen kriminalisointi, olisi ollut myöskin niitten rehellisten yritysten etu, mutta ennen kaikkea se olisi ollut myös näitten palkansaa- jien etu, jotka joutuvat näitten näitten toimenpiteitten kohteiksi.

Sitten kun lailla pitää kuitenkin olla pelotevaikutus, niin siinä mielessä tämä vähän nostaa sitä pelotevaikutusta, ja sitä kautta päästään vähän ennaltaehkäisemään mahdollisia tilanteita, joita tässä työmarkkinatilanteessa tapahtuu valitettavasti monella alalla.

Me tarvitsemme koko ajan työelämän asioitten osalta tukea. Viranomaisilla on oltava riittäviä resursseja, me tarvitaan viranomaisten välistä yhteistyötä, tulorekisterin käyttöä ja kaikkea muuta, että päästään näihin kiinni. Sitten me tarvitsemme ammattiliittojen mahdollisuutta nostaa kante niitten ihmisten puolesta, jotka eivät itse sitä kykene tekemään, jotka eivät tiedä omia oikeuksiaan. Ja sitten me tarvitsemme alipalkkauksen kriminalisointia. Silloin me oltaisiin työelämässä semmoisessa tilanteessa, että työehdot työehtosopimusten mukaisesti tulevat toteutumaan ja lainsäädäntö ja sosiaalivakuutukset tulee hoidettua asianomaisesti. Siinä mielessä työ jatkuu. Tässä on ensimmäinen hyvä askel otettu siihen suuntaan, mutta nyt työtä pitää jatkaa. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Suhonen vielä.

17.57 Timo Suhonen sd: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! En malttanut vielä olla ottamatta puheenvuoroa sen vuoksi, koska nyt haluan kiittää edustaja Hännistä hyvästä puheenvuorosta äsken tuolta pöntöstä. Oli ilo kuunnella, kuinka edustaja Hänninen tavoilleen us-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 62/2026 vp

kollisena korosti turvallisuutta ja työntekijöitten oikeuksia ja siihen liittyviä tärkeitä huomioita. Oli ilo kuunnella.

Ainoastaan jäin pohtimaan, kun noin vahvan puheenvuoron pitämisen jälkeen itselleni heräsi kysymys siitä, kuinka sitten on niin, että hallituspuolueet eivät halunneet nimenomaan vielä selkeämmin ja rohkeammin turvata niitä hyviä asioita, mitä edustaja Hänninen hienosti puheenvuorossaan äsken toi esille. Siitä olisin hieman halunnut vielä kuulla hallituspuolueitten kansanedustajilta, että miksi. Miksi hallitus ei vielä rohkeammin, vielä enemmän halunnut toteuttaa juuri niitä asioita, mitä Hänninen hienosti pöntöstä äsken kuvasi: turvallisuutta ja työntekijöitten tulevaisuutta ja myös rehellisten yrittäjien mahdollisuutta toimia jatkossakin rehellisesti? Tämä jäi vielä vaivaamaan, hieman pohdin sitä, ja olisin mielusti vielä kuullut niitä pohdintoja hallituspuolueitten kansanedustajilta, miksi ei rohkeammin ja enemmän. — Kiitos.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.